

Əli Rza Xəlfi

Sosial şəbəkədən yazıçı-etnoqraf Ənvər Çingizoğlunun "Qatardan kənarda qalan kəndimiz" adlı essəsini oxudum.

Yazı həsrət hissləri, yurda qovuşmaq istəyinin göynəmi altında yazılıb. Elə bəri başdan onu deyim ki, bu yazı dilin bütün laylarına varmaq baxımından nadir düşüncə incisidir.

Başlıq da təsadüfi seçilməyib; Qatardan kənarda qalan kəndimiz.

Ənvər illər boyu arxivlərdə çalışıb. Etnoqrafik məlumatları toplayıb. Nəsilçilik, budaqlanmış şəcərələri mübahisəsiz deyirdim ki, onun qədər dərinlən bilən ikinci bir müasirimiz yoxdur. Ənvər son 500 ilin tarixi mənbələrini araşdırma-araşdırma həm də dilimizin uzaq keçmişlərə uzanan yollarından keçib. Ona görə də sözün neçə qat çalarından xəbərdardır.

Fəsil dəyişəndə durnalar özlərinə uyğun olan tərəflərə üz tuturlar. Qatardan kənarda qalan kəndimiz. Ona el içində deyirlər ki, qatardan üzülmüş durnadır.

Qatardan üzülmüş durnaya əl uzatmaq həmişə günah sayılıb.

Ənvər Çingizoğlunun təbirində və həm də realıqda Araz qırağındakı Xələfli qəsəbəsi qatardan kənarda qalmış durna ovqatından xəbər verir.

"Qız qalası" hövzəsinin tikintisi ilə Xələflinin yurdu şum oldu. Pərşum elədiklər buradakı xarabalıqları da. Nə qədər ağırlı və faciəli olsa da, indi heç o kəndin izi də qalmayıb.

Güzəranı dəmiryoldan çıxan Xələfli qəsəbəsində iki kəndin əhalisi binəlməmişdi.

Ənvərin essəsini oxuyanda vahi-mələndim. Elə bil ki, bir az təskinliyim vardı, nə olar indi də kəndi oradan daha münasib yerə - dəmiryol xəttinin keçə biləcəyi bir yerdə qəsəbə salarlar.

Deyəsən, bu niyyət də görünür. Elan olunan stansiyaların içində Xələfli stansiyasının adı yoxdur.

Ənvər yazısının əvvəlində ürək-lərdən gizilti ilə keçən duyğularını dilə gətirir: "Bu yaxınlarda Horadiz-Ağbənd marşrutunda yerləşən stansiyaların bərpası haqqında bilgi verildi. Xələfli stansiyası bu marşrutda yoxdur. Qəlbimdən bir gizilti keçdi. Mən burda, Stansiya Xələfli qəsəbəsində doğulub böyümüşəm. Uşaqlıq xatirələrim burayla bağlıdır. Xələfli stansiyası Cəbrayıl bölgəsində Diridağın qonunda yerləşirdi. Əhalisi iki camaatdan - xələflilərdən və xudayarlılardan ibarət idi". Ənvərin diqqətinə də, düşüncələrinin səmimiyyətinə də, hətta yurd göynəmi ilə çağlayan nitqinə də kimsənin sözü ola bilməz.

Mənə elə gəlirdi ki, Ənvərin yazısında Xələfli kəndinin (həm xələflilərin, həm də xudayarlıların) bir insan

Söz bilənin sözünə qüvvət

Ənvər Çingizoğlunun 60 yaşına

cildində görünən siması ilə üz-üzə gəldim. İlahi, söz necə yurdu da itmiş bir kəndi, sakinləri 30 ildə həsrətə dözməyib dünyaya göz yumub getmişlərin özü ilə birgə dirildə bilərmiş.

Ənvərin yazısında daş da diridir. Torpaq da canlıdır. Araz da öz çağları ilə, Diri də dərdi, kədəri ilə açıq-aşkar danışır.

Ənvər Çingizoğlu söz içindən söz çıxaran, bircə sözün yeddi qat layını çevirən, bir sözlə, belələrinə elə Ənvərin tərənnüm etdiyi kənddə "söz quddası" deyərildilər.

Doğrudur, bu kəndin adamlarını bir yerə dəmiryolu yığmışdı. Ərsəyə gələn cavanların əksəriyyəti dəmiryolu üzə ali təhsil almağa üstünlük verirdilər. Hələ səhv etmərsən, Ənvərin özü də ilk ixtisas təhsili kimi dəmiryolu məkyəbini seçmişdi.

Əgər Ənvərin dediyini təkar etmək caizsə, deməliyəm. Bu kəndin Sovet hökuməti yox idi. İnsanların həyat tərz-i, yaşayışı zaman-zaman keçib gəlmiş dedə-baba qaydaları ilə davam edirdi. Dini mərasimlər də icra olunardı. Ancaq din insanların varlığında aparıcı deyildi.

Ənvər doğru deyir. Burada adamların, xüsusilə xudayarlıların danışığında Səfəvilərdən qalma tərz üstünlük təşkil edirdi: "Özümüzə xas ləhcəmiz vardı. Bu ləhcə bir az Təbrizlə, Ərzirumla, Kerküklə səsləşirdi. Anaya "nənə", nənəyə "qoca" deyərdik. Xələfli stansiyasında plov "aş", südlü-şə "şilə" deyilərdi. Acıb-atışdıranda yaxmac yox, dürmək yeyirdik". Adıca məişətlə bağlı tərzin bu cür mənalanması 30-40 il bundan əvvəlki Ənvərin yaddaşına başdan-ayağacan bütün şirəsi ilə hopub. Yoxsa əks təqdirdə, o necə dil elementlərini belə mənalandıra-mənalandıra gətirə bilərdi.

Ənvərin o yerin camaatı ilə bağlı andları xatırlatması özgə bir aləmdir. Onu da deyim ki, mənəm də ilk gəncliyimin 5 ili bu kənddə keçib. Dünyadan əli üzülmüş, özü-özünün ağası, nökrü olan bu kəndin qeyri-adi mənəvi mühiti mənə 5 il öz cazibəsində saxladı. Elə bil ki, bu kəndin andları oradan çıxmaq üçün qabağını kəsirdi. İndi həmin andların Ənvərin təfsirində mahiyyətinə vuraq: "Dördcəhətli andımız vardı. Qərbə dönüb: "Mazannənə haqqı!", şimala dönüb: "Qurbannı haqqı!", şərqə dönüb: "Mərmər haqqı!", cənuba dönüb: "Üşqardaş haqqı" deyərdik. Bu sınılanmış andları sındırmazdıq. Allaha asi olardıq, küfr düşərdik, bu andlara əsla. Orasını da qeyd edirəm ki, bizim şimal andımız: "Qurbannı haqqı!" Aşıq Dirili Qurbani ilə bağlıdır. Azərbaycanın heç bir yerində ozan-aşıq andı yoxdur. Bizimsə, müqəddəsimiz idi". Bu andları sadəcə bir inanc kimi xatırlamaq yox, onun yaratdığı mənəvi mühitin mükəmməlliyini yada salanda bir çox sirlərin üstündən pərdə götürülür.

O Allahsız zamanədə insanları bu andlar bir-birinə bağlayırdı. Kəndin yuxarısı, aşağısı, kasıbı, varlısı bilinməzdi. Kimin qapısını açsaydın, şirin dilinin qonağı olardın. Evinde olanın hamısı süfrəyə gələrdi. Ən başlıcası, bir adamın dərdi hamının dərdi idi: "Qəsəbədə 100 yaşdan tez ölən "cavan ölmüş" hesab olunurdu. Mərhumu bütün şənlik yas tuturdu. Dəfn olunan gün ehsan verildiyindən, bütün qəsəbə əhli çörəyi evdən gətirir, yolda bir süfrədə qatırdılar. Küsülü olanlar da

çörəyin hansı evdən gldiyini bilməyə-rək yeyirdilər. 40 gün heç bir evdə radio açılmırdı. Televizor təzə ayaq açmışdı. İndinin indisində mərhumun ardınca gedən yoxdur. Qəsəbənin kişi əhli ölünü yerə qoymadan üzü dağa, "Mazannənə" qəbristanlığına bir neçə kilometr çiyinlərində aparırdılar". Gördüyüm kimi yazıb. Ağrı ilə yazıb. Babam Rəhim Ağavərdi oğlu dünyasını dəyişəndə adamların babamın cənazesini sözün həqiqi mənasında neçə km-lik dıklənən dağın zirvəsinə qaldırdılar. İndi də gözümlə qabağındadır. İlahi, insanın insane nə qədər hörməti, ehtiramı olarmış?! Dağın zirvəsinə doğru dıklənəndə salların üstüncə keçidlər yalnız iki nəfər adamın bir-birinin arxasınca keçə biləcəyi yerlər bütün bu çətinliklərə insanlar son borcun müqəddəsliyi kimi baxırdılar. Xudayarlılar mənəm ana tərəfdən qohumlarıdır. Anam Xudayarlı qızı idi. Ona görə də həm xələflilərin, həm də xudayarlıların qayğılı nəzəri bizdən əskik olmurdu.

Qəsəbədəki xələflilər üçün qəbristanlıq Qurbani ocağı idi. Mənəm Xələfidən olan babalarımın qəbirləri Qurbaninin məzarının lap yaxınlığında idi.

Ənvər Çingizoğluna təkcə ona bəyət etməm ki, mənəm də doğulub böyüdüüm yerlərə belə sonsuz sevgisi var. Həm də ona görə bəyət edirəm ki, o, sözünün iksiri ilə yaddaşları oyada bilir. Hətta mənə elə gəlir ki, onun yazısında yaddaşları korşalmış olanların ruhlarını qanatmaq gücü də var.

Xələfli qəsəbəsində toyların öz aləmi vardı. İndi düşünürəm ki, 3 gün, 3 gecə keçirilən toyları insanlar hansı gecə, hansı tavana ilə təmin edirmişlər.

Orasını da anlayıram ki, demək, burda əsas güc el birliyində imiş.

Ənvərin toy təsviri də təsirsiz ötürmür. Məclislərdə Sadət müəllimin təmadalıq, hərdən, yox, elə hər toyda o kəndi tərənnüm edən, insanlara sevgilərini aşkarlayan nitqlərim də yada düşür. Hətta kimlərin haqqında nələri demişəm, o da xatirimdə canlanır. Əsas odur ki, o vaxt dediyim sözlərin heç birisinin indi peşman deyiləm. İndi Ənvərin yaratdığı toy mənzərəsinə baxaq: "Toy üç gün keçirilərdi. Adətən, cümə, şənbə, bazar günləri olardı. Cümə günü hər kəs evində yeyib, toya gələrdi. Şənbə, bazar günləri toy yiyəsi gildə məclis olardı. Toyda şabəş pulla olardı. Toybaşına xırda pul verib, bəy-gəlinə "Mübarəkbadlıq" edib, havadar olurdular. Rəqs, oynamaq növbə ilə idi". Hərdən cığallıqlar olurdu. Amma əsasən o şirin məclislər axarından çıxmazdı. Yüz yaşlı Pəri nənəmin atmacaları, 90 yaşlı Bacıxanım nənənin toyda necə ağayana oynamağı - hamısı gözlərimin önündən birer-birər keçir. Bacıxanım nənə özü demiş, o taylı qızı idi. Hərdən qohumları gəlib rus sərhədçilərinin gözlərindən iraq, o tay Araz qırağından çağıraraq Bacıxanım nənənin əhvalını soruşardılar. Bacıxanım nənə Sovet hökumətinin bütün kəsəkəslərini görmüşdü. Ona görə də çox açıq-aşkar üzə çıxmırdı, acı ağartmırdı.

Hələ Mazannənə də Novruzun, 1 Mayın bayram ovqatı, ordakı el yığnaqları, başqa rayonlardan belə daşlənib gələnlərin aşağı Araz qırağına - kəndə qonaq dəvət olunması... bütün bunlar həmin yuxarıda dediyim canlı Dirinin xələflilərin, xudayarlıların unudulmayan həyat cizgiləri idi:

"Novruzunu və "1 mayı" "Mazannənə"-də keçirirdilər. Rayonun hər yerindən qonaqlar gəlirdilər. Şən məclis, müğənni, aşıq, kəndribaz...". Sən demə, elə həyat bu imiş. Uzaq diyarlardan yerindən-yurdundan qoparılib gətirilmiş heyvanlar belə bizim gözəl Qafqaz mühitində övc eləmir, artmır, çoxalmır. İnsan neyləsin? O yerdən, yurddan ayrılanların bu 30 ildə necə dəhşətli bir sürəklə tələf olub getmələri ürəyimin başını göynədir.

O kənddə dava-dalaşın da maraqlı mənzərəsi vardı. Qəzəbini yeyə bilməyən qadınların ağızlarından çıxan hərəsi indi mənəm üçün heç sözə gəlməyəcək bir əsərdir: "Analarımız qonşu xalalarımızla dalaşanda bayatı ilə, bədyə ilə, beytlə savaşırdılar. Təbii ki, kökləri Azərbaycan aşıq şeirinin dedəsi Qurbani ilə başlayan qəsəbə əhli aşıq olmalıydı. Üç sinif bitirmiş anam hər hansı akademikdən çox bilirdi. Bütün dastanları əzbər bilirdi". Necə də doğru deyir. Kənd özü bütövlükdə sanki bir sinif idi. Hamının biliyi bir axara yönəlirdi və o axardan da hər kəs öz payını götürürdü. Və mən Ənvərin o sözü ilə tam razıyam ki, Dirili Aşıq Surxay qızı Mələyin düşüncə tərzini nə qədər zəngin idi. Anam Tovuz - Firəngiz Rəhim qızı da bu kəndin övladı idi. Xudayarlılar Qaradağın məşhur Çələbiyanlılar elindən gəlmişlərdi. Onların təbiətində Sovet hakimiyyətinin, rejiminin sərt yonqarına baxmayaraq 150-200 il əvvəlki babalarının zadəganlığını hələ də saxlayırdılar. Ənvər doğru deyir, ha özündən deyən bir kitab-dəftər alimi anam Tovuz-Firəngizlə, Mələk xalamla dilşəşə bilməzdi. Onların keçmişdən, ötənlərdən danışdıqları elə həm də gələcəyin açarıdır.

Çox təfərrüata varmaq istəmirəm. Ənvər Çingizoğlu qədərbilənliklə o kəndə yeni müəllimlik havası gətirənlərin də adlarını çəkir: "Müəllimlərimiz titullu alim (Sahib Əhmədov və digərləri), şair (Əlirza Xələfli və başqaları), folklor biliciləri idilər". Adımı ənvərin essəsində görəndə o sinif otaqlarında mənəm ürəyimi necə yandırmağım, Sahibin necə can qoymağı - hamısı gözlərimin önünə gəlir.

Ənvər kəndin futbol klubundan, hətta dəmiryolu mağazasının özəlliklərindən də söz açır. Sərhəd həm də o kənddə vətənpərvərlik məktəbi idi. Əlbəttə, dövrün tələbləri miqyasında. Sərhədçilərin köməyi ilə baxdığımız filmlər böyük Sovetlər ölkəsinin özəmətinə yeni nəsə aşılamaq məqsədi daşıyırdı.

Əlbəttə, o vaxt ağılıma gəlməzdi ki, bir vaxt gələcək, öz ordumuz bildiyimiz gücün silahı üstümüzə tuşlanacaq.

Rus dilinə xüsusi maraq vardı. Böyükdən kiçiyə hamı, demək olar ki, rus dilini müəyyən səviyyədə bilirdi. Diri dağın bitki aləmi Ənvər demiş, göyü, pəncəri, dağlarda yabanı məhsul verən narın, əncirin, üzümün həddi-hesabı bilinməzdi. İndi bir şeyə təəcüb qalırım: Heç adamlarda o dağların bitib-tükənməyən meyvələrini yığmağa elə də maraq yox idi. Çünki hər kəsin qapısında bağ-bağat könül toxluğu yaradırdı. Ancaq Ənvərin sözünün cazibəsindən çıxıb bilmirəm.

(Davamı 9-cu səhifədə)

(Əvvəli 8-ci səhifədə)

Onun ifadə təzinə bir də diqqəti cəlb edirəm: "Diridağın otu-əncəri, göyü-pencəri dillə deyilsə deyil. Orda bəşirən dövgən, kəməni dünyanın heç yerində tapa bilməzsən. Dağdakı meşə-meyvəni yığmaqla bitməzdi. Yemliyi kökü ilə yeyirdik". Bir xəstələnmə olsaydı, təcili yardım heç beş saata da, az qala bir günə də gəlib çıxma bilməzdi. Amma təhlükəli xəstələnmələr də olmurdur, ya da çox az olardı. Hətta çıxılmaz vəziyyətdə sürət qatarlarını da yandırır vacib olanı mənzil başına da çatdırırdılar.

Ənvərini yazdığı kimi uşaqlar çox diri idi, qoçaq idi. Nə yeniyetmə davalasında, nə də idman yarışlarında heç bir kəndin uşaqları bu kəndin yeniyetmələrinə dövlət gələ bilməzdi.

Təbiəti də qeyri-adi idi o yerlərin. Zəhrəli gülləri dağı-daşı bəzəyirdi. Amma mən heç vaxt eşitmədim ki, kimisə ilan çalsın.

Ənvər bu yerlərin min dürlü üzünün hamısını yazıya gətirir. Öz də sözünün gücü elədir ki, birçə səthdə bir kitablıq mənə sığdırır bilir. Və, nəhayət, yazı çox kədərli bir ovqatla bitir: "Mənim uşaqlığım belə bir stansiyada öz qatarını gözləyib. Xələfli stansiyası. Ta ordan qatarlar şərqdən qərbə, qərbdən şərqə getməyəcək. Ta Araz o uşaqları layısıyla yatırmayacaq... "Xudafərin" və "Qızqalası" hidroqovşaqları ilə bağlı Xələfli stansiyası Horadiz-Ağbənd marşrutundan kənarda qaldı...". Azərbaycanın görkəmli mədəniyyət xadimi Ənvər Çingizoğlunun bu göynəmləri qəlbimi sızatsa da, varlığımdan gizli ilə keçsə də, başımın üstünə yığılmış qara, qorxulu duyğularımı qovub dağıtdı.

Ənvərə yazını oxuyandan sonra yaşadığım duyğuları məktubvəri bir ovqatla çatdırmaq istədim. Bu, o günlər idi ki, hər an acı xəbərlər gözləyirdim...

Sən vaxtlar yazılarını ardıcıl izləyirəm. Duyduğum, hiss etdiyim bir maraqlı məqam var. Sən indi daha çox yaddaşın uşaqlıq çağlarına üz tutursan. "Soyun şirin narın kökü, qızıl üzümün tənəyi", "Mühitimin qurucusu mənim Zəhrə nənəm"... kimi yazıları həyacansız oxumaq olur. Sən yaddaşın elə məqamlarının üstündən tozu götürürsən ki, göz qabağına gələn bir daş parçası da dönüb kitab olur və gözələrimin önündə varaqılanmaya başlayır. Xüsusilə, Xudayarlı nəslinin şərafli keçmişini birər-birər gəzməyə ozan dillə danışmağın ilantutan ovşuncunun cəkdili cızqı kimi cavzibə yaradır, söz səsa çevrilir - ozan səsinə, qopuz səsinə. Söz saz olub başımızın üstündə gəzir.

Dördtərəfli and yerlərini yada salmağın yurdundan üzü dönənlərə qapı açmaqdır üzü yurda sarı.

Bilirəm, Ənvər, sənə də daş açan çoxdur. Amma onu da bilirəm ki, belələrinə el arasında basarətli bağlanmış deyirlər.

Nə bilmək olar, bəlkə, elə sənin ozan sözün, qopuz səsin daş atənlər üçün də ağla çağırış duasıdır.

Yazı-yazı böyüməsən, kitab-kitab ayaq tutub yeriməsən. Zaman keçdikcə boyuna baxıb qıvrır alanların sayı daha çox olacaq. Yaxşı bilirəm, lap yüz ildən sonra olsa belə, soyu sənə çatanlar fəxrə, qürurla deyəcəklər: Biz Ənvər Çingizoğlunun soyundanıq.

İndi keçirəm qatarından üzümüş kəndimizin baxt yazısını.

Öpürəm səni. Yazını oxudum... kim-səyə bildirdim. Ağır xəstəlikdən çıxırdı. İndi pis deyiləm. Hər neçə günə tam bərpa olaram. Üstəlik böyük oğlum da Kiyevdə mühəsirədə qalmışdı...

onlar çıxandan iyirmi dəqiqə sonra vağzalı vurdular, nə qədər olan və yaranan olub. Nə isə, oğlum salamət çıxma bildi... Ukrayna, Moldova, Rumıniya, Bolqariya, Türkiyə, Gürcüstan, Azərbaycan marşrutu üzrə gəlir. Hələ Gürcüstana çatmayıb... Bu hissələr varlığını elə işğal edib ki, sanki olan-qolan taqətimi də çəkib alıb. Yazmaq mənim üçün çətinləşib və çox güman gücüm çox azalıb... Bəlkə, gücümün bərpasına sənin yazının çox köməyi oldu...

Dağ-daşla, per-pencərlə, dağların mer-meyvəsi ilə canlı təmasa girdim... Ənvər bəy, sən mübahisəsiz olaraq yeni əsrin dil və özünərealılıqla ifadə baxımından nadir bir simasısan...

Gələcək nəsilərlə dilimizdə nəyi itir-sələr, bilirəm ki, sənəin əsərlərindən tapacaqlar...

Dilin əvəzsiz viki anbardır sənəin əsərlərin, yazın həmişəki kimi görkəmə bir əlamətdir. Oxuduqca sinəm qalxıb düşürdü. Özümü saxlaya bilmirdim...

Gələcəyin adamları sənəin sözünün izi ilə mənavi mühitlərdə Dirini görə, sayahət edə, bir sözlə, bərpa ilə ruhlarında yaşadacaqlar. Uca Tanrı səni zamanın nəbzi və nəfəsi kimi yetirir. Sənəin yazında dağ keşnişinin ətrini duyduğum kimi, bir yovşan qoxusunu da kəskinliyi ilə duyduğum. Qız qalasına çatmamış yolun üstündəki qoşa qara əncirlər, o ərazinin yovşan çöllüyü gözələrimdə bitdi...

Sən tarixdən yazanda hadisələrin iştirakçısı kimi şahid olursan, təbiətdən yazanda dönüb olursan Ballı qaya, sözün hər mənasında sətilərin bəli süzülür. Günümüzün real mənzərəsi də sənəin büllur saflığında güzgülərin. Kinsizliyin, qərəzsizliyin, insanlara

sözündə güllənir. Hə, onu demişdim axı, Qarabağın açarı, kilidisən, Diridağlarının isə özüsən.

Bir məhəndə deyildiyi kimi: Yol uzun, ömür qısadır. Vaxtla savaşımda Tanrı sənə dayaqlar olsun!

Bu günlərdə "Yaddaş yangısı" (Yurd yeri düşüncələri) adı ilə qələmə aldığım poema-esemədən bir parça sənəin görkəmə işlərinə güzgü tutur:

Aşıq Surxay yurdu, Sərxanın evi, Dayılarım eli, yurdu yox olub. Budurmu bir elin sonu, görəvi, Niyə ulamadi, qurdu yox olub?

Sözün bu yerində dağlar deyir ki, Ənvər Çingiz oğlu yaddan çıxmasın; Bənövşəli kollar boyun əyir ki, Sözüm ötir alsın, daddan çıxmasın.

Hər sözün dağlardan dərilmiş çiçək, Dillənsə ruhunda qada sovanlır; Əzizlə, tutya bil, varlığına çək, Hər kəlmə yurd yeri, addır, ünvanlır.

Gəlsə, axın-axın sirlər üstünə, Ənvərin sözünü açar bil, açar; Getsən, bir ocağa, pirlər üstünə, Hikməti üstünə işıq, nur saçar.

Mənalər səyyahı gəlsə mülkünə, Gözləri qaralar sərhədlərdə; Bir nəzər yetirsə zəhmət görkünü, Görər ki, nələr var hər əsərində.

"Yük üstü cadırlı" Xudayarlının, Keçmiş danışar macqal dilində; "Yük altı qatırlı" Xudayarlının, Tarixi bəzənər sözün güllündə.

SÖZ BİLƏNİN SÖZÜNƏ QÜVVƏT

Dirili Surxayın sazi, cürəsi, Ənvərin ruhunda ozan səsidir; Diridağlarının dərdi, çarəsi, Onun öz eşqidir, öz nəfəsidir.

"Qarabağın aran ağzi - Arazbar", Gülləndi düz "Sözün nübar çağından"; "Qarşı yatan Qaradağ"da hər bahar, Bizə qor göndərər öz ocağından.

Onu Diridağ doğdu, Araz böyütdü, Mayası yoxulan zəhmət tərdir; Ömür dəyirmanı zaman üyüdü, Vaxtın bərkəti əsərləridir.

Bizim memar Rizvan sevgisi ilə, "Aydınlıq içində" söz yolu tutdu; Qədim "Muğanlılar", "Avşarlar" belə, "Qəlbən harayı"nda düz yolu tutdu.

"Qarabağ xanlığı", "Şuşa şəhəri", Dirildi Ənvərin səltənətində; Cavanşir mahalı açdı şəhəri, Boy verdi zəhmətin söz sənətində.

Həmədan tarixi, Xalxal, Marağa, Urmiya güllənin duzdağ içində. Yanır piltə-piltə dönüb çırağa, Ərdəbil qovrulur cızdağ içində.

Hər kitab tarixin savaş meydanı, Sözde xeyirlə şəfə üz-üzə gəlir. Yuxusuz gecənin səhəri, danı, Işıqla qaranlıq göz-gözə gəlir.

Xanlar, xanədanlar tamah atında, Qardaş da yeriyir qardaş üstünə. Ənvər Çingizoğlu öz inadında İmzasını qoyur hər daş üstünə.

Yüzdən çox kitabı yazıb-yaradan Ənvərin sirləri keçən gücü var. Söz üstündə sözü ağı, qaradan, Yaxşını yamandan seçən gücü var.

Yoluna işıqdır qaranlıqlarda, Fikir dağlarını aşmaq qüdrəti. Çağlayan sözü var... gələr axarda Bəndinə sığmayan daşmaq qüdrəti.

Sirlər xəzinəsi - Diridağları, Sim-sim açarını Ənvərə verib. Yurdun sayrusundan qalan ağları Ənvər buta-buta sözündən dərib.

Gilənarlı bağ da, o çovustan da, Dirili Surxayın adını saxlar. Yazıda gülləstan, sözdə bostan da, Dönüb xətirəyə yaddaşı dağlar.

Allah ümidinə yeriyən, qaçan, Bir pöhrə bitirdi arzularında. Özü xəyalların göyündə uçan, Bir uşaq gül açdı öz baharında.

Hər gün arpa boyu böyüyən, dolan, Dilinə dad aldı Diridağından. Ruhunun qüruru Xan çinar olan, Pay aldı Qurbani od-ocağından.

Zəhrə nənəsinin qulac saçları, Mələk anasının hikməti vardı. Gəlsə süfrəsinə sözün aqları, Min bir təam ilə göz doyurardı.

Ənvərə pay düşən sirli dünyadan, Aldığı görkəmə mənzərələrdi. Min bir çalarında baxan ayndan, Bəxtinin güzgüsü mənə dərərdi.

Hikmət zirvəsinə qalxan, ucalan, Halal övləddir Ənvər zəhmətin. Soydan tərər tutan, Haqdan güc alan, Sözü açandır əbədiyyətin.

Ölkələr, şəhərlər gəzən Ənvərin Boyuna don biçdi yaddaş dərzisi. Çəkdi vicdanında həqiqətlərin, Yaxşı, yamanını düz tərəzisi.

Soyu şirin narın kökü Ənvərin, Boyu qızıl üzüm tənəyi çəkər. Sözü gözəllikdə taysız dilbərin, Gözü qənisizlik nazını çəkər.

Bilirəm, nizamlar düzün, doğrunun, Diridağlarında boyunu sever. Bir gün də yazıçı Çingizoğlunun, Sahillər diləklər toyunu sever.

Xudafərin üstü... Araz qırağı, Yoluna su səpər, aydınlıq gələr; Şirin dilli sözü verər soracağı, Qəlbə kitab-kitab sevinər, gülər.